

LBRIS

We know
books

Antologie de Lucica Buzenchi

LECTURILE COPILĂRIEI

CLASA A IV-A

 editura
Eduard

2023

MIHAI EMINESCU (1850-1889)	6
Făt-Frumos din lacrimă	7
Călin (file din poveste)	36
Mai am un singur dor	39
Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie	41
Lebăda	43
GEORGE COȘBUC (1866-1918)	44
În miezul verii	44
Graiul neamului	46
Dunărea și Oltul	48
Trei, Doamne, și toți trei	52
Noi vrem pământ!	55
Moartea lui Fulger	59
Pașa Hassan	64
ION CREANGĂ (1837-1889)	68
Amintiri din copilărie	69
Casa părintească	69
La scăldat	76
Dănilă Prepeleac	84
VASILE ALECSANDRI (1821-1890)	102
Iarna	103
Gerul	104
Secerișul	106
Malul Siretului	107
ION LUCA CARAGIALE (1852-1912)	109
D-l Goe	109
Bubico	118

DIMITRIE BOLINTINEANU (1825-1872)	127
Țepeș și solii.....	127
Cea de pe urmă noapte a lui Mihai cel Mare.....	129
ȘTEFAN OCTAVIAN IOSIF (1875-1913)	131
Doina.....	131
Visul lui Ștefan Vodă.....	133
GEORGE TOPÎRCEANU (1886-1937)	136
Rapsodii de toamnă.....	136
Rapsodii de primăvară	144
Rândunelul	148
ALEXANDRU VLAHUȚĂ (1858-1918)	150
Între țărmurile noastre.....	150
Constanța.....	153
În Munții Neamțului	159
GRIGORE ALEXANDRESCU (1810-1885)	173
Lupul moralist.....	173
Câinele și cățelul	176
Vulpea liberală	178
Boul și vițelul.....	180
ALEXANDRU DONICI (1806-1866)	183
Știuca și motanul.....	183
Musca.....	185
Vulpea și bursucul.....	186
Racul, broasca și știuca	188
LUCIAN BLAGA (1895-1961)	190
Cărăbușul de aramă.....	190
Din copilăria mea.....	192
Belșug	193
Vara	194

EMIL GÂRLEANU (1878-1914)	196
Căprioara.....	196
Frunza	199
Trandafirul.....	204
ION AGÂRBICEANU	207
Ciocârlia.....	207
Păpădia.....	224
PASSIONARIA STOICESCU (n. 1946)	232
Ploaia care nu se vede.....	232
PETRE ISPIRESCU (1830-1887)	239
Ariciul și vulpea.....	239
Bogăția și veselia	243
CALISTRAT HOGAȘ (1848-1917)	248
Pe drumuri de munte.....	248
Spre mânăstiri (fragment)	248
ANTOINE DE SAINT	
EXUPÉRY (1900-1944)	253
Micul prinț (fragment)	253
PAVOL BUJTAR (n. 1937)	264
Iacob cel lăudăros	264
EDMONDO DE AMICIS (1846-1908)	271
Cuore – inimă de copil.....	271
GOTTFRIED BÜRGER (1747-1794)	288
Uimitoarele călătorii și aventurile uscat și pe apă ale baronului Münchhausen	288
DANIEL DEFOE (1660-1731)	298
Robinson Crusoe.....	298
JONATHAN SWIFT (1667-1745)	338
Călătoriile lui Gulliver	338

JACK LONDON (1876-1916)	347
Colț Alb	347
CONTESA DE SÉGUR (1799-1874)	374
Șoricelul cenușiu	374
I. Căsuța	374
II. Zâna-cea-Nesuferită	380
III. Prințul-cel-Grațios	389
IV. Copacul din rondul de flori	393
V. Caseta	398
Micuțul Henric cel bun	403
I. Sărmana mamă bolnavă	403
II. Corbul, Cocoșul și Broasca	407
III. Secerișul	411
IV. Culesul viilor	414
V. Vânătoarea	417
VI. Pescuitul	421
CHARLES și MARY LAMB	426
Furtuna	426
JOSEPH JACOB (1854-1916)	445
Jack și vrejul de fasole	445
E.T.A. HOFFMAN (1776-1822)	455
Basmul despre nuca cea cu coajă tare	455
CLEMENS BRENTANO (1778-1842)	477
Povestea domnișoarei Mirt	477

MIHAI EMINESCU

(1850-1889)

Poetul național al poporului român, **Mihai Eminescu** s-a născut la Botoșani, petrecându-și copilăria la Ipotești. Învăță și la Cernăuți, avându-l ca profesor de limba română pe Aron Pumnul, căruia îi dedică prima sa poezie (debut în literatura română) – „*La mormântul lui Aron Pumnul*” (1866).

Mihai Eminescu a creat o operă originală, cu tematică diferită, inspirată din folclorul românesc („*Călin – file din poveste*”), istoria națională („*Scrisoarea III*”, „*Decebal*”), evocând, de altfel, și ipostaze ale naturii sau copilăriei („*Fiind băiet păduri cutreieram*”, „*La mijloc de codru*”, „*O, rămâi*”, „*Sara pe deal*”, „*Revedere*”, „*Floare albastră*” etc).

Dragostea de patrie, frumusețile plaiurilor natale au fost redată și în poeziile: „*Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie*”, „*La Bucovina*”.

A scris basme („*Făt-Frumos din lacrimă*”, „*Fata în grădina de aur*”, „*Borta vântului*”), nuvele („*Sărmanul Dionis*”), schițe („*La aniversară*”), un roman neterminat („*Geniu pustiu*”), capodopera poeziei românești fiind reprezentată de poemul „*Luceafărul*”.

În vremea veche, pe când oamenii, cum sunt ei azi, nu erau decât în germenii viitorului, pe când Dumnezeu călca încă cu picioarele sale sfinte pietroasele pustii ale pământului –, în vremea veche trăia un împărat întunecat și gânditor ca miazănoaptea și avea o împărăteasă tânără și zâmbitoare ca miezul luminos al zilei.

Cincizeci de ani de când împăratul purta război c-un vecin al lui. Murise vecinul și lăsase de moștenire fiilor și nepoților ura și vrajba de sânge. Cincizeci de ani, și numai împăratul trăia singur, ca un leu îmbătrânit, slăbit de lupte și suferințe – împărat, ce-n viața lui nu răsese niciodată, care nu zâmbea nici la cântecul nevinovat al copilului, nici la surâsul plin de amor al soției lui tinere, nici la poveștile bătrâne și glumețe ale ostașilor înălbiți în bătălie și nevoi. Se simțea slab, se simțea murind și n-avea cui să lese moștenirea urii lui. Trist se scula din patul împărătesc, de lângă împărăteasa tânără – pat aurit, însă pustiu și nebine-cuvântat –, trist mergea la război cu inima neîmblânzită – și împărăteasa sa, rămasă singură, plângea cu lacrimi de văduvie singurătatea ei. Părul ei cel galben ca aurul cel mai frumos cădea pe sânii ei albi și rotunzi – și din ochii ei albaștri și mari curgeau șiroaie de mărgăritare apoase pe o față mai albă ca argintul crinului. Lungi cearcăne vinete se trăgeau împrejurul ochilor și vine albastre se trăgeau pe față ei albă ca o marmură vie.

Sculată din patul ei, ea se aruncă pe treptele de piatră ale unei bolte în zid, în care veghea, deasupra unei candelă fumegânde, icoana îmbrăcată în argint a Maicei durerilor. Înduplecată de rugăciunile împărătesei îngenuncheate, pleoapele icoanei reci se umeziră și o lacrimă curse din ochiul cel negru al mamei lui Dumnezeu. Împărăteasa se ridică în toată mărirea ei statură, atinse cu buza ei seacă lacrima cea rece și o supse în adâncul sufletului său. Din momentul acela ea purcese îngreunată.

Trecu o lună, trecură două, trecură nouă, și împărăteasa făcu un fecior alb ca spuma laptelui, cu părul bălai ca razele lunei.

Împăratul surâse, soarele surâse și el în înfocata lui împărăție, chiar stătu pe loc, încât trei zile n-a fost noapte, ci numai senin și veselie – vinul curgea din butii sparte și chiotele despicau bolta cerului.

Și-i puse mama numele: Făt-Frumos din lacrimă.

Și crescă și se făcu mare ca brazii codrilor. Creștea într-o lună cât alții într-un an.

Când era destul de mare, puse să-i facă un buzdugan de fier, îl aruncă în sus de despică bolta cerului, îl prinse pe degetul cel mic și buzduganul se rupse-n două. Atunci puse să-i facă altul mai greu – îl aruncă în sus aproape de palatul de nori al lunei; căzând din nori, nu se rupse de degetul voinicului.

Atunci, Făt-Frumos își luă ziua bună de la părinți, ca să se ducă să se bată el singur cu oștile împăratului ce-l dușmănea pe tată-său. Puse pe trupul său împărătesc haine de păstor, cămeșă de

borangic, țesută în lacrimile mamei sale, mândră pălărie cu flori, cu cordele și cu mărgelile rupte de la gâturile fetelor de-mpărați, își puse-n brăul verde un fluier de doine și altul de hore și, când era soarele de două sulițe pe cer, a plecat în lumea largă și-n toiul lui de voinic.

Pe drum horea și doinea, iar buzduganul și-l arunca să spintece nourii, de cădea departe tot cale de-o zi. Văile și munții se uimeau auzindu-i cântecele, apele-și ridicau valurile mai sus ca să-l asculte, izvoarele își tulburau adâncul, ca să-și azvârle afară undele lor, pentru ca fiecare din unde să-l audă, fiecare din ele să poată cânta ca dânsul când vor șopti văilor și florilor.

Râurile ce ciorăiau mai în jos de brâiele melancolicelor stânce învățau de la păstorul împărat doina iubirilor, iar vulturii ce stau amuțiți pe creștetele seci și sure ale stâncelor nalte învățau de la el țipetul cel plâns al jelei.

Steteau toate uimite pe când trecea păstorul-împărat, doinind și horind; ochii cei negri ai fetelor se umpleau de lacrimi de dor; și-n pepturile păstorilor tineri, răzimați c-un cot de-o stâncă și c-o mână pe bâtă, încolțea un dor mai adânc, mai întunecos, mai mare – dorul voiniciei!

Toate steteau în loc, numai Făt-Frumos mergea mereu, urmărind cu cântecul dorul inimii lui și cu ochii buzduganul ce sclipea prin nori și prin aer ca un vultur de oțel, ca o stea năzdrăvană.

Când era-nspre sara zilei a treia, buzduganul,

LIBRIS | We know books

căzând, se izbi de o poartă de aramă și făcu un vuiet puternic și lung. Poarta era sfărâmată și voinicul intră. Luna răsărise dintre munți și se oglindea într-un lac mare și limpede, ca seninul cerului. În fundul lui se vedea sclipind, de limpede ce era, un nisip de aur; iar în mijlocul lui, pe o insulă de smarald, înconjurat de un crâng de arbori verzi și stufoși, se ridica un mândru palat de o marmură ca laptele, lucie și albă – atât de lucie încât în ziduri răsfrângea ca-ntr-o oglindă de argint: dumbravă și luncă, lac și țărături. O luntre aurită veghea pe undele limpezi ale lacului lângă poartă; și-n aerul cel curat al serii tremurau din palat cântece mândre și senine. Făt-Frumos se sui-n luntre și, vâslind, ajunse până la scările de marmură ale palatului. Pătruns acolo, el văzu în boltele scărilor candelabre cu sute de brațe, și-n fiecare braț ardea câte o stea de foc. Pătrunse în sală. Sala era naltă, susținută de stâlpi și de arcuri, toate de aur, iar în mijlocul ei stetea o mândră masă, acoperită cu alb, talgerele toate săpate din câte-un singur mărgăritar mare; iar boierii ce ședeau la masă în haine aurite, pe scaune de catifea roșie, erau frumoși ca zilele tinereții și voioși ca horele. Dar mai ales unul din ei, cu fruntea-ntr-un cerc de aur, bătut cu diamante, și cu hainele strălucite, era frumos ca luna unei nopți de vară. Dar mai mândru era Făt-Frumos.

– Bine-ai venit, Făt-Frumos! zise împăratul, am auzit de tine, da' de văzut nu te-am văzut.

– Bine te-am găsit, împărate, deși mă tem că nu

te-oi lăsa cu bine, pentru că am venit să ne luptăm greu, că destul ai viclenit asupra tatălui meu.

– Ba n-am viclenit asupra tatălui tău, ci totdeauna m-am luptat în luptă dreaptă. Dar cu tine nu m-oi bate. Ci mai bine-oi spune lăutarilor să zică și cuparilor să împle cupele cu vin și-om lega frăție de cruce pe cât om fi și-om trăi.

Și se sărutară feciorii de-mpărați în urările boierilor și băură și se sfătuiră.

Zise împăratul lui Făt-Frumos:

– De cine-n lume te temi tu mai mult?

– De nime-n lumea asta, afară de Dumnezeu.

Dar tu?

– Eu iar de nime, afară de Dumnezeu și de Mama-pădurilor, o babă bătrână și urâtă, care îmblă prin împărăția mea de mână cu furtuna. Pe unde trece ea, fața pământului se usucă, satele se risipesc, târgurile cad năruite. Mers-am eu asupra ei cu bătălie, dar n-am isprăvit nimica. Ca să nu-mi prăpădească toată împărăția, am fost silit să stau la-nvoială cu ea și să-i dau ca bir tot al zecelea din copiii supușilor mei. Și azi vine ca să-și ieie birul.

Când sună miazănoaptea, fețele mesenilor se posomorâra; căci pe miazănoapte călare, cu aripi vântoase, cu fața zbârcită ca o stâncă buhavă și scobită de păraie, c-o pădure-n loc de păr, urla prin aerul cernit Mama-pădurilor cea nebună. Ochii ei – două nopți turburi, gura ei – un hău căscat, dinții ei – șiruri de pietre de mori.

Cum venea vuind, Făt-Frumos o apucă de mijloc

și o trânti cu toată puterea într-o piuă mare de piatră; peste piuă prăvăli o bucată de stâncă, pe care-o legă din toate părțile cu șapte lanțuri de fier. Înăuntru baba șuiera și se smulgea ca vântul închis, dar nu-i folosea nimica.

Veni iar la ospăț; când, prin bolțile ferestrelor, la lumina lunii, văzură două dealuri lungi de apă. Ce era? Mama-pădurilor neputând să iasă, trecea peste apă cu piuă cu tot și-i brăzda fața în două dealuri. Și fugea mereu, o stâncă de piatră îndrăcită, rupându-și cale prin păduri, brăzdând pământul cu dâră lungă, până ce se făcu nevăzută în depărtarea nopții.

Făt-Frumos ospătă ce ospătă, dar apoi, luându-și buzduganul de-a umăr, merse mereu pe dâra trasă de piuă, până ce ajunse lâng-o casă frumoasă, albă, care sticlea la lumina lunii în mijlocul unei grădini de flori. Florile erau în straturi verzi și luminau albastre, roșie-nchise și albe, iar printre ele roiau fluturi ușori, ca sclipitoare stele de aur. Miros, lumină și un cântec nesfârșit, încet, dulce, ieșind din roirea fluturilor și a albinelor, îmbătau grădina și casa. Lângă prispă steteau două butii cu apă, iar pe prispă torcea o fată frumoasă. Haina ei albă și lungă părea un nor de raze și umbre, iar părul ei de aur era împletit în cozi lăsate pe spate, pe când o cunună de mărgăritărele era așezată pe fruntea ei netedă. Luminată de razele lunii, ea părea muiată într-un aer de aur. Degetele ei ca din ceară albă torceau dintr-o furcă de aur și dintr-un fuior de o lână ca argintul, torcea fir de o mătăasă albă,

subțire, strălucită, ce sămăna mai mult a o vie rază de lună ce cutreiera aerul, decât a fir de tort.

La zgomotul ușor al pașilor lui Făt-Frumos, fata-și ridică ochii albaștri ca undele lacului.

– Bine-ai venit, Făt-Frumos, zise ea cu ochii limpezi și pe jumătate închiși, cât e de mult de când te-am visat! Pe când degetele mele torceau un fir, gândurile mele torceau un vis, un vis frumos, în care eu mă iubeam cu tine; Făt-Frumos, din fuior de argint torceam și eram să-ți Țes o haină urzită în descântece, bătută-n fericire; s-o porți... să te iubești cu mine. Din tortul meu Ți-aș face o haină, din zilele mele o viață plină de desmerdări.

Astfel, cum privea umilită la el, fusul îi scăpă din mână, și furca căzu alături cu ea. Ea se sculă – și, ca ruși-nată de cele ce zisese, mânele ei spânzurau în jos ca la un copil vinovat, și ochii ei cei mari se plecară. El se apropie de ea, c-o mână îi cuprinse mijlocul, iar cu cealaltă îi desmerdă încet fruntea și părul și-i șopti:

– Ce frumoasă ești tu, ce dragă-mi ești! A cui ești tu, fata mea?

– A Mamei-pădurilor, răspunse ea suspinând, mă vei iubi tu acuma, când știi a cui sunt? Ea înconjură cu amândouă brațele ei goale grumazul lui și se uită lung la el, în ochii lui.

– Ce-mi pasă a cui ești, zise el, destul că te iubesc.

– Dacă mă iubești, să fugim atuncea, zise ea lipindu-se mai tare de pieptul lui, dacă te-ar găsi mama, ea te-ar omorî, și dac-ai muri tu, eu aș nebuni, ori aș muri și eu.

– N-aibi frică, zise el zâmbind și desfăcându-se din brațele ei. Unde-i mumă-ta?

– De când a venit, se zbuțumă în piua în care-ai încuiat-o tu și roade cu colții la lanțurile ce-o închid.

– Ce-mi pasă, zise el răpezindu-se să vadă unde-i.

– Făt-Frumos, zise fata – și două lacrimi mari străluciră în ochii ei – nu te duce încă! Să te-nvăț eu ce să facem ca să învingi tu pe mama. Vezi tu buțile aste două? Una-i cu apă, alta cu putere. Să le mutăm una-n locul alteia. Mama, când se luptă cu vrăjmașii ei, strigă când obosește: „Stăi să mai bem câte-oleacă de apă!”. Apoi ea be putere, în vreme ce dușmanul ei numai apă. De aceea noi le mutăm din loc, ea nu va ști și va bea numai apă în vremea luptei cu tine.

Precum au zis, așa au și făcut.

El se răpezi după casă.

– Ce faci, babă? strigă el.

Baba, de venin, se smulse o dată din piua-n sus și rupse lanțurile, lungindu-se slabă și mare până-n nori.

– A! bine că mi-ai venit, Făt-Frumos, zise ea, făcân-du-se iar scurtă, ia acum hai la luptă, acu om vedea cine-i mai tare!

– Hai! zise Făt-Frumos.

Baba-l apucă de mijloc, se lungi răpezindu-se cu el până-n nori, apoi îl izbi de pământ și-l băgă în țărână până în glesne.

Făt-Frumos o izbi pe ea și o băgă-n pământ până-n genunchi.

– Stăi, să mai bem apă, zise Mama-pădurilor

ostenită. Stătură și se răsufără. Baba bău apă, Făt-Frumos bău putere, și-un fel de foc nestins îi cutreieră cu fiori de răcoare toți mușchii și toate vinele lui cele slăbite.

C-o putere îndoită, cu brațe de fier, o smuci pe babă de mijloc și-o băgă-n pământ până-n gât. Apoi o izbi cu buzduganul în cap și-i risipi creierii. Cerul încărunți de nouri, vântul începu a geme rece și a scutura casa cea mică în toate încheieturile căpriorilor ei. Șerpi roșii rupeau trăsbind poala neagră a norilor, apele păreau că latră, numai tunetul cânta adânc ca un proroc al pierzării. Prin acel întuneric des și nepătruns, Făt-Frumos vedea albind o umbră de argint, cu păr de aur despletit, rătăcind, cu mâinile ridicate și palidă. El se apropie de ea și-o cuprinse cu brațele lui. Ea căzu ca moartă de groază pe pieptul lui, și mâinile ei reci s-ascuseră-n sânul lui. Ca să se trezească, el îi sărută ochii. Norii se rupeau bucăți pe cer, luna roșie ca focul se ivea prin spărturile lor risipite; iar pe sânul lui, Făt-Frumos vedea cum înfloreau două stele albastre, limpezi și uimite – ochii miresei lui. El o luă în brațe și începu să fugă cu ea prin furtună. Ea-și culcase capul în sânul lui și părea că adormise. Ajuns lângă grădina împăratului, el o puse-n luntre, ducând-o ca-ntr-un leagăn peste lac, smulse iarbă, fân cu miros și flori din grădină și-i clădi un pat, în care-o așeză ca-ntr-un cuib.

Soarele ieșind din răsărit privea la ei cu drag. Hainele ei umede de ploaie se lipiseră de membrele dulci și rotunde, fața ei de-o paloare umedă ca ceara